

NAJUDALJENIJE REGIJE

Posebnim mjerama potiče se razvoj izuzetno udaljenih regija Europske unije, poznatijih pod nazivom „najudaljenije regije”. To su: Guadeloupe, Francuska Gijana, Réunion, Martinique, Mayotte i Saint-Martin (Francuska), Azori i Madeira (Portugal) te Kanarski otoci (Španjolska). Svrha je te potpore ublažiti ograničenja uzrokovana velikom zemljopisnom udaljenošću tih regija.

PRAVNA OSNOVA

Članci 349. i 355. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU).

KONTEKST

Dio teritorija nekih država članica EU-a nalazi se u dijelovima svijeta udaljenim od Europe. Te regije, poznate kao najudaljenije regije, suočavaju se s nizom teškoća prouzročenih zemljopisnim značajkama koje konkretno podrazumijevaju sljedeće: udaljenost, otočni karakter, malu površinu, nepovoljnu topografiju i klimu. Ekonomski su ovisne o malom broju proizvoda (često se radi o poljoprivrednim proizvodima ili prirodnim resursima). Navedene karakteristike predstavljaju ograničenje za njihov budući razvojni potencijal.

Trenutačno postoji devet najudaljenijih regija:

- pet francuskih prekomorskih departmana – Martinique, Mayotte, Guadeloupe, Francuska Gijana i Réunion,
- jedna francuska prekomorska zajednica – Saint-Martin,
- dvije portugalske autonomne regije – Madeira i Azori,
- jedna španjolska autonomna zajednica – Kanarski otoci.

Treba istaknuti da najudaljenije regije nisu isto što i prekomorske zemlje i područja EU-a. Postoji 25 prekomorskih zemalja i područja koja su ustavno povezana sa sljedećim državama članicama: Danskom, Francuskom, Nizozemskom i Ujedinjenom Kraljevnom. Prekomorske zemlje i područja nisu dio jedinstvenog tržišta i moraju poštovati obveze trećih zemalja u pogledu trgovine, a posebno pravila o porijeklu, zdravstvene standarde, standarde za zdravlje biljaka i sigurnosne mjere. Pojednostosti pridruženja prekomorskih zemalja i područja EU-u opisane su u Odluci Vijeća 2013/755/EU koja je usvojena 25. studenog 2013. Prema članku 355. Ugovora iz Lisabona, Europsko vijeće može na inicijativu predmetne države članice izmijeniti status određene francuske, danske ili nizozemske prekomorske zemlje ili područja (tj.

najudaljenije regije ili prekomorske zemlje i područja) bez izmjene Ugovora. Na primjer, do kraja 2011. Saint-Barthélemy je bio najudaljenija regija EU-a, ali je 2012. uvršten među prekomorske zemlje i područja. Suprotno se 2014. dogodilo Mayotteu, koji je bio prekomorska zemlja i područje, a Odlukom Vijeća postao je najudaljenija regija.

Tablica: Podaci o najudaljenijim regijama

	Udaljenost od glavnog grada države (u km)	Površina (u km ²)	Broj stanovnika	BDP po glavi stanovnika kao postotak prosjeka EU-a (EU=100) (*)
EU 28	-	4 407 569.1	508 450 856	100
Francuska***	-	633 186.6	66 415 161	106
Portugal	-	92 226.0	10 374 822	77
Španjolska	-	505 944.0	46 449 565	90
Azori	1 548	2 322.0	245 766	69.2
Kanarski otoci	1 850 (prosjeak za sve otoke)	7 445.0	2 135 722	78.2
Guadeloupe	7 578	1 681.6	393 392	73.1
Francuska Gijana	7 841	83 533.9	262 527	58.4
Madeira	1 041	802.0	256 424	73.39
Martinique	7 641	1 128.0	376 847	77.03
Réunion	9 921	2 503.7	850 996	69.92
Saint-Martin (**)	6 700	86 (53 iznosi francuska strana)	36 457	-
Mayotte	8 444	374.0	235 132	30.75

(*) Podaci za 2015., osim za Azore, Madeiru i Martinique (2014.) te za Guadeloupe (2016.); izvori: Eurostat, Portugalski nacionalni institut za statistiku.
(**) Izvori: Francuski nacionalni institut za statistiku i ekonomska istraživanja (INSEE), 2015. i „Ministère Français des Outre-Mer” (francusko Ministarstvo za prekomorska područja); nema novijih podataka o BDP-u.
(***) Ukupna površina Francuske uključuje najudaljenije regije, ali ne i prekomorske zemlje i područja.

Izvor: Eurostat 2015.

CILJEVI

Bez obzira na veliku udaljenost između najudaljenijih regija i europskog kontinenta, one su sastavni dio Europske unije te se pravna stečevina u potpunosti primjenjuje na njihovu teritoriju. Međutim, zbog specifičnog zemljopisnog položaja i s njim povezanih teškoća, politike EU-a moralo se prilagoditi njihovoj posebnoj situaciji.

Odgovarajuće mjere posebno se odnose na područja kao što su carinska i trgovinska politika, fiskalna politika, slobodne zone, poljoprivredna i ribarstvena politika te uvjeti za

opskrbu sirovinama i osnovnom robom široke potrošnje. Isto tako, pravila o državnoj potpori i uvjeti pristupa strukturnim fondovima i horizontalnim programima EU-a mogu se prilagoditi potrebama tih regija (npr. posebne dodjele sredstava najudaljenijim regijama iz Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR)).

Uz posebne dodjele iz EFRR-a najudaljenije regije za područje poljoprivrede dobivaju sredstava i iz programa POSEI (Program za rješavanje problema koji se posebno odnose na udaljenost i otočni položaj) koji je financira iz EFJP-a (vidi tablicu niže). Ti su programi usredotočeni na dva glavna tipa mjera:

- posebne mjere za opskrbu u svrhu ublažavanja dodatnih troškova opskrbe osnovnim proizvodima za prehranu ljudi, za obradu ili korištenje kao polaznih sirovina u poljoprivredi
- mjere za poticanje lokalne poljoprivredne proizvodnje.

Za razdoblje od 2014. do 2020. najudaljenijim regijama dodijeljeno je oko 13 milijardi EUR iz europskih strukturnih i investicijskih fondova, prema sljedećoj raspodjeli:

Tablica: Sredstva dodijeljena najudaljenijim regijama iz europskih strukturnih i investicijskih fondova za razdoblje 2014.–2020.

Sredstva iz europskih strukturnih i investicijskih fondova dodijeljena najudaljenijim regijama	(u milijardama EUR)
EFRR (uključujući posebne dodjele za najudaljenije regije i europsku teritorijalnu suradnju)	5
Europski socijalni fond (ESF) (uključujući Inicijativu za zapošljavanje mladih)	1.9
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR)	1.5
Program za rješavanje problema koji se posebno odnose na udaljenost i otočni položaj (POSEI) (financirano iz Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi – EFJP)	4.6
Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR)	0.3
Ukupno	13.3

Izvor: Europska komisija, Četvrti forum najudaljenijih regija, 30.–31. ožujka 2017.

U svojem prijedlogu kohezijske politike za razdoblje nakon 2020. Komisija je predvidjela nastavak posebne dodjele sredstava iz EFRR-a za najudaljenije regije u iznosu većem od 1,5 milijardi EUR. One će primiti i 270 milijuna EUR u okviru programa suradnje („Interreg”).

EUROPSKA STRATEGIJA ZA NAJUDALJENIJE REGIJE

Komisija je u listopadu 2017. objavila Komunikaciju (COM(2017)0623) naslovljenu „Jače i obnovljeno strateško partnerstvo s najudaljenijim regijama EU-a”. U toj se strategiji predlaže novi pristup radi boljeg zadovoljavanja posebnih potreba svake

od devet najudaljenijih regija EU-a Njome će se tim regijama pomoći u stvaranju novih mogućnosti za svoje stanovnike, poticanju konkurentnosti i inovacija u sektorima kao što su poljoprivreda, ribarstvo i turizam te produbljivanu suradnje sa susjednim zemljama.

Ta se strategija temelji na četirima stupovima djelovanja:

- novom modelu upravljanja koji se zasniva na čvrstom partnerstvu;
- razvoju na temelju resursa najudaljenijih regija;
- omogućivanju rasta i otvaranju radnih mjesta i
- povećanju suradnje.

ULOGA EUROPSKOG PARLAMENTA

Unatoč činjenici da sve odluke o tome kojim se regijama dodjeljuje status najudaljenije regije donosi Europsko vijeće, Europski parlament ima vrlo aktivnu ulogu u potpori najudaljenijim regijama.

Europski parlament ima jednake ovlasti kao i Vijeće kad je riječ o zakonodavstvu o najvažnijim politikama EU-a kao što su regionalna, poljoprivredna, ribarstvena i obrazovna politika. U svojem radu Parlament vodi računa o posebnoj situaciji najudaljenijih regija i podržava inicijative kojima je svrha poticanje njihova razvoja.

Tijekom pregovora o regulatornom okviru za razdoblje 2014.–2020. Parlament je zastupao načelo prema kojem najudaljenije regije trebaju drugačiji tretman u pogledu stopa sufinansiranja, posebne odredbe EFRR-a o produktivnim ulaganjima u poduzeća, te posebna pravila za programe europske teritorijalne suradnje. Nadalje, Parlament je 2014. usvojio Rezoluciju o optimizaciji razvoja potencijala najudaljenijih regija stvaranjem sinergije između strukturnih fondova i drugih programa Europske unije. U toj rezoluciji podsjetio je na posebne značajke najudaljenijih regija i naglasio potrebu za sinergijom između potpore najudaljenijim regijama iz strukturnih fondova i programa na razini EU-a, kao što su Obzor 2020., LIFE+ i COSME.

Nedavno je Parlament raspravljao o izvješću o vlastitoj inicijativi o najudaljenijim regijama, koje je usmjereno na provedbu članka 349. UFEU-a i odnosi se na područja kao što su trgovinska politika EU-a, pomorska politika, ribarstvo i plavi rast, kohezijska politika, okoliš i energija.

Filipa Azevedo / Marek Kołodziejcki
05/2019

